

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 109:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Tarnpen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holvink, K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlem; Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelt, Gr. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2424

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD: Hoofdartikel: Rondom de Staten-berijming van 1773 (VI). — Uit de Schrift: Niet alles voorzien? Dan nu beter doen! (Hand. 3:17a, 19). — Kerkelijk Leven: Tusschen Stapelkamp en Lever. Te gauw „klaar“ met de Schrift. De Haagsche parade (V). — Populair Wetenschap-

pelijke Schetsen: Kerk en Koninkrijk Gods (V.). — Onder de Streep: Brief van L. Kondamara. — Groninger Brieven. — Zending en Evangelisatie: Zending op Oost-Soemba. — Boekbespreking: „Op wacht in de dessa“. — Persschouw: De wagenwijd openstaande deur. — Kerknieuws.

lyke Feestdagen, de Bedieninge der Heilige Sacramenten, en diergelyke. Zy hadden begrepen, dat de Afgezondenen tot het verbeteren der Rympsalmen, zulke Liederen zouden kunnen verkiezen en beschaaven: dat die alsdan, aan de Heeren Staten der byzondere Gewesten, zouden kunnen worden toegezonden, en, bij de Provinciale Synoden, overziden, wanneer de Heeren Staten daaromtrent nader besluit zouden kunnen nemen" (II, 239). De Staten van Utrecht voelden hier wel wat voor. De andere Staten schonken aan dit (volgens van Iperen „heilzaam en loffelyk“) stuk minder aandacht. Zoodat hiervan voorloopig niets kwam.

Echter, van nu af aan plaatste men een gezangenbundel op de verlanglijst onder de „wenscbare dingen“. Toen ds Ahasverus van den Berg, namens zijn mede-commissie-leden de vergadering der Staten-Generaal toesprak, na de samenstelling der nieuwe psalmberijming, 19 Juli 1773, kwam in deze redevoering ook de volgende passage voor:

„Mogen we ons nu toch verstouten, HOOG MOG. HEEREN! om, met die diepe eerbiedenis, met welke het onze plicht is tot deze hoogstaanzienlyke vergadering te spreken, voor uwe HOOG MOG. open te leggen, de vurige wenschen van onze saamverenigde harten, die teffens de wenschen syn van zeer vele welkenkende menschen van allerlei staat en rang, — dat eens spoedig de blyde dag voor de Nederlandsche Kerk moge aanbreken, dat zy, gelyk nu eerlang door een beschaafd en verbeterd Psalmgezang, alzoo ook, naar het voorbeeld van mogelyk alle hare geloofgenoten in andere landen, door het gebruik van Euangelische lofliederen haren God en Heiland moge verheerlyken, en dat zy, niet altoos in de meer ingewikkelde taal van den vroegeren tyd, maar duidelyk en onbewimpeld, overeenkomstig met den styl van het Euangelij der vervulling, van haar geloof in Jezus Christus, haren menschgeworden Zaligmaker, en van hare hope op hem zingen moge! Ach, of haar dit voorrecht, ook by deze gelegenheid, had mogen te beurt vallen! — HOOG MOG. HEEREN! — Vaders van het Vadersland! — Voedsterheeren van Godskerk, — Herstellers van het Godverheerlykend Psalmgezang! mogt ook deze verbetering in den openbaren Godsdienst voor uwe tyden zyn bewaard geworden! En mogt het God genadelyk believen, zyner Kerke in dit land, door uwe bestiering dezen haren billyken en vurigen wensch te schenken!“

Dát ds v. d. Berg dit kon zeggen in naam van de andere commissie-leden, ja, dat hij zich zelfs met eenige overdrijving op kon werpen tot vertolker van den wensch der gansche kerk, is teekenend. Al meer won de gedachte veld, dat het tijd werd om naast den psalmbundel een gezangenbundel samen te stellen. Sneek. C. v. d. WAAL.

UIT DE SCHRIFT

Niet alles voorzien?
Dan nu beter doen!

En nu, broeders, ik weet dat gij het uit onwetendheid gedaan hebt..... Komt daarom tot verandering en bekeering. opdat..... komen kunnen de tijden der verkwikking. Hand. 3:17a, 19.

Petrus, die, nadat de overheden des volks zich in Christus hebben vergrepen aan het recht der theocratie, nu naar het volk gaat, om daar gehoor te vinden voor het pleit van 's Heeren Woord, dat immers het behoud is van dat volk, en die deswege in

Rondom de Staten-berijming van 1773 (VI)

HOOFDARTIKEL

KWAMEN BIJ DE SAMENSTELLING DER STATEN-BERIJMING DE GEZANGEN OOK TER SPRAKE?

Hoewel de Staten-Generaal in hun resolutie van 12 Mei 1772 niet uitdrukkelijk bepaald hadden, dat ook een nieuwe berijming van de steeds in gebruik zijnde eenige gezangen moest verschijnen, achtten de Commissarissen der Staten dit vanzelfsprekend. En dus werden berijmingen gekozen van de Wet des Heeren, de Lofzang van Maria, etc., en „na de vereischte beschaving te hebben ondergaan, achter de gekoorene Psalmen gevoegd“. Als aanhangsel voegde men het Eigen Geschrift van David, opnieuw berijmd door ds Jozua van Iperen erbij (Ik was een jongeling. Nog teder en gering). De Staten moesten dan maar uitspreken, of het een aanhangsel moest blijven. De bundel was immers een Staten-berijming, in veel sterkere mate dan de Staten-vertaling?

Dit had echter ook een goede zijde. Immers, zou het aan de predikanten gelegen hebben, die zich met het samenstellen der psalmberijming bezig hielden, dan waren de eenige gezangen uitgebreid tot een flinken gezangenbundel, vooral gevuld met gezangen passend bij onderscheiden (plechtige) gelegenheden! Er was in die dagen reeds een sterkestrooming vóór gezangen, die, toen de machtige hand van de Staten-Generaal weggevallen was in 1796, haar wil doorzette en de kerk met een gezangenbundel „zegende“, die in 1805 werd ingevoerd.

Dit verlangen naar gezangen kwam niet voort uit de overweging, dat meer Schriftgedeelten uit Gods Woord voor berijming in aanmerking kwamen dan de Psalmen. Het was niet zoo, dat men het verlangen had om het lied van Mozes (Ex. 15, Deut. 32), Debora (Richt. 5), Hanna (1 Sam. 2), David (1 Kron. 17), Salomo (1 Kon. 8), Hiskia (Jes. 38), Jesaja (Jes. 5, 25, 26, 53), het gebed van Jona (Jona 2), Daniël (Dan. 9) en Habakuk (Hab. 3) te zingen in de samenkomst der gemeente. — Schriftgedeelten, die Marnix van St Aldegonde reeds zoo prachtig berijmd had in zijn Heylige Schriftuerlike Lofzangen (anno 1590).

Zooals we boven reeds zagen, had al meer de gedachte veld gewonnen, dat het Oude Testament op een veel lageren trap van ontwikkeling stond dan het Nieuwe. Ja, men achtte het psalmboek van het oud verbond eigenlyk gansch niet overeenkomende met het evangelie. Die verheerlijking van de wet, die strijdliederen, die wraakpsalmen, kwamen die nu overeen met den geest van Christus? God was toch liefde en de nieuwtestamentische wet verbood toch wraakgedachten? Allerlei rationalistische invloeden, het begin van critiek op het Oude Testament, benevens den tijdgeest, die profeten, die „vrede, vrede“ riepen bejubelde, waren oorzaak, dat men al minder den psalmbundel waardeeren kon. Neen, evangelische gezangen moesten er komen!

Dat Paulus in Rom. 2:16 spreekt van een oordeel (en dus wraak over Babylon) „naar mijn evangelie“, werd niet in rekening gebracht door deze verlichte gezangen-bewonderaars. Dat juist de eerste christengemeente Gods stem in de psalmen beseftte, was een vergeten hoofdstuk (denk aan Hand. 1:16; 2:25—28, 34, 35; 4:25—28; 13 vers 33—35, etc.). Dat ook het lied der kerk uit Paulus' tijd, net als de psalmen, van Gods wraak sprak (2 Tim. 2:12, 13, verg. Matth. 10:33) en dat Johannes' Apocalypse dezelfde gedachten, als in vele wraakpsalmen te vinden zijn, naar voren brengt, — het werd niet bedacht.

Men had behoefte aan verzen voor allerlei plechtige gelegenheden b.v. lijdensdij en paschen. Men verstond niet, dat juist de psalmen spreken van het kruis van Christus en de taak der kerk zich steeds met Hem te laten kruisigen, Zijn opstanding en de roeping steeds met Hem op te staan. Het vrijzinnig verlangen naar iets indrukwekkends en roerends deed zich hier gelden. De vlucht voor Gods concrete geboden en Woorden zoekt altijd het „bizondere“. Maar dan ook een bizonder lied, passend bij den verlichten geest; 'n lied, dat niet joodsch, maar „evangelisch“ was.

Immers — en dat gaf den doorslag — zoo hadden andere kerken het toch al lang? Hadden de andere „volken“ niet een grooteren liederenschat? Men schaamde zich ten opzichte van hen over de bekrompenheid der gereformeerde kerk. Daarom: Geef ons een „evangelischen“ gezangenbundel, gelyk de doopgezinden, lutherschen en buitenlandsche gereformeerden er ook een hebben! De roep om gezangen kwam voort uit motieven, die wij vandaag „oecumenisch“ zouden noemen.

Reeds in 1764 dichtte Voet, van wiens hand de meeste berijmingen in den huidige bundel zijn:

Wanneer het nageslacht uit beter oogen ziet
En zich door Christus' min voelt dwingen,
Dan zal de reine Kerk, zoo als het God gebiedt
Haar psalmen niet alleen, maar ook haar
lied'ren zingen.

En hiermee gaf hij veler gevoelen weer.

En daarom, toen de commissie in 1773 bezig was een nieuw psalmboek samen te stellen, ontstond er hier en daar, o.a. in Den Haag, een beweging om aan de Hooge Overheid te verzoeken hun ook de samenstelling van een gezangenboek op te dragen. Het is niet onwaarschijnlijk, dat de commissie zelf mede de hand in het ontstaan van deze beweging had.

Van Iperen haalt o.a. het volgende uit de notulen van de vergadering der Staten van Utrecht, 12 Mei 1773, aan: „Veele aanmerkelyke Leden der Hervormde Kerk, zoo in die, als in andere Provinciën, verlangden, dat, by het verkiezen eener Nieuwe Psalmberyminge, in de Nederlandsche Kerken, even als in de Protestantse Kerk en van Duitschland, Engeland, Zwitserland en elders, eenige Godsdienstige Liederen mogten worden ingevoerd, toepasselyk op de Christe-